

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA U 63/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta
direktiivistä digitaalisilla sisältömarkkinoilla

LAUSUNNON ANTAJA

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK), Helsinki

Johdanto

TTVK kiittää mahdollisuudesta lausua. Keskitymme lausunnossamme kommentoimaan direktiiviehdotuksen 13 artiklaa ja muistiossa siitä esitettyä. Pyydämme, että seuraava otetaan huomioon Suomen kantaa muodostettaessa:

LAUSUNTO

Suojatun sisällön käyttö eräissä tietoyhteiskunnan palveluissa - Suomen kanta

Toisin kuin muistiossa esitetään, Suomen tulee kannattaa komission esittämää 13 artiklaa. Sillä selkeytetään ja tarkistetaan vallitsevaa oikeustilaa Euroopan unionin tuomioistuimen linjausten mukaiseksi. Ehdotuksen vaikutusarviointi, jolla muistiossa on päädytty kielteiseen kantaan, sisältää virheellisiä tulkintoja komission ehdotuksen sisällöstä.

Muistiossa esitetty valtioneuvoston kanta on tältä osin epälooginen ja ristiriitainen:

1. Muistiossa pidetään *“tarkoituksenmukaisena, että komissio pohtii eri tekijöitä verkkojakelun arvonmuodostuksessa sekä oikeuksien ja vastuiden jakautumista eri markkinatoimijoiden välillä”*. Komissio on tehnyt juuri näin ja järjestänyt aiheesta myös julkisia kuulemisia vuosina 2015 ja 2016. Nyt käsillä oleva ehdotus on komission pohdinnan tuloksena jo syntynyt ratkaisuehdotus. Mitä tulee vastuukysymyksiin, komission on myös kunnioitettava Euroopan unionin tuomioistuimen asiaan liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä (yleisölle välittäminen ja vastuuvapaus) antamia ennakkoratkaisuja.
2. Muistio ehdottaa *“Suomen katsovan, että markkinoilla olevia ongelmia on syytä selvittää ja etsiä ratkaisua, jolla saavutetaan reilut kilpailuolosuhteet.”* Kuten edellisessä kohdassa todettiin, komissio on jo toiminut juuri näin. Selvitysten perusteella komissio on identifioinut selvän ongelman – sisältöpalvelujen eriarvoinen asema markkinoilla / arvokuilukysymys – ja esittää nyt siihen ratkaisua, joka palauttaisi markkinoille reilut kilpailuolosuhteet.
3. Muistion mukaan *“tavoitteena tulee olla tasapainoinen ja käytännön toimivuuden kannalta järkevä sääntely, jossa huomioidaan myös muut käynnissä olevat, erityisesti verkkoalustoihin eli alustatalouteen sekä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon liittyvät EU-*

hankkeet.” Komission esittämä 13 artikla ratkaisee monta ongelmaa, jotka nousivat esiin nimenomaan verkkoalustoista sekä IPR-oikeuksien täytäntöönpanosta järjestetyissä julkisissa kuulemisissa; toisin sanoen komissio esittää nyt kentältä keräämänsä kokemuksen ja palautteen perusteella tasapuolista ja järkevää ratkaisua, joka huomioi digitaalisten sisämarkkinoiden sääntelykokonaisuuden.

4. Muistiossa peräänkuulutetaan, että ehdotettujen *”toimenpiteiden tulee olla yhteensopivia sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin kanssa.”* Näin jo on. Esitetyllä artiklalla ei puututa mitenkään sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin ns. vastuuvapauslausekkeisiin tai niiden EUT:n mukaiseen tulkintaan. Näin ollen esitys ei voi myöskään olla epäselvä suhteessa ko. direktiivin säännöksiin, kuten vaikutusarvioinnissa väitetään.

Suojatun sisällön käyttö eräissä tietoyhteiskunnan palveluissa – yleistä ehdotuksesta

Direktiiviehdotuksen 13 artikla on epävirallisesti mutta ongelmaa havainnollistavasti nimetty YouTube-artiklaksi. Artiklan tietoyhteiskunnan palveluilla viitataan erityisesti YouTubeen, DailyMotioniin ja vastaaviin UUC-palveluihin (*User Uploaded Content*). Nämä ovat mainosrahoitteisia, käyttäjilleen ilmaisia ja siksi erittäin suosittuja sisältöpalveluja, joissa liikkuu suuria määriä teoksia. Internetin eri sivustojen käyttäjämääriä seuraavan Alexan mukaan YouTube.com oli 6.2.2017¹ Suomen toiseksi suosituin sivusto heti google.fi -selaimen jälkeen. Palveluja käytetään yleisesti kaupallisestikin saatavilla olevien viihdesisältöjen ilmaiskäyttöön: paitsi että palvelujen kautta katsellaan av-sisältöjä ja kuunnellaan musiikkia, suomalaisten kymmenen eniten käyttämän luvattoman palvelun joukossa on kaksi pelkästään YouTube-videoiden ääniraitojen tallentamiseen (ns. *riippaus*) erikoistunutta palvelua Lataayoutube.com sekä Youtube-mp3.org.

Tällaisia sisältöpalveluja ylläpitävät tahot ovat alusta saakka väittäneet, että ne eivät ole tekijänoikeudellisesti vastuussa palvelussa välitettävistä sisällöistä vaan vastuu on palvelun käyttäjillä. Euroopan unionin tuomioistuimien on kuitenkin vuonna 2005 aloittaneen YouTubeen perustamisen jälkeen linjannut useissa tuomioissaan, että myös alustapalvelut välittävät sisältöjä yleisölle tekijänoikeudellisessa mielessä ja tarvitsevat toiminnalleen oikeudenhaltijoiden luvan².

Edelleen tällaisia sisältöpalveluja ylläpitävät tahot väittävät, että niiden toiminta kuuluu sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin 2000/31/EY 14 artiklassa säädetyn vastuuvapauslausekkeen piiriin. Kyseisen direktiivin 14 artiklan ns. säilytyspalvelun tarjoajan vastuuvapauden edellytys on kuitenkin se, että toiminta on luonteeltaan puhtaasti teknistä, automaattista ja passiivista, jolloin palvelun tarjoaja ei tunne siirrettäviä tai tallennettavia tietoja eikä valvo niitä. EUT on lisäksi tarkentanut L’Oréal / Ebay –tuomiossaan C-324/09, että vastuuvapaus ei sovellu aktiivisiin online-palveluihin, jotka toimillaan optimoivat käyttäjien palveluun lataamien suojan kohteiden (esim. teosten) esille panon tai muutoin pyrkivät lisäämään teosten suosiota optimoimalla niiden esitysmuotoa tai edistämällä niitä. Useimmat UUC-palvelut täyttävät EUT:n mainitseman aktiivisen online-palvelun kriteerit.

Kansallisella tasolla tällaisten palvelujen oikeudellinen arviointi on aiemmin vaihdellut. Tästä syystä, vaikka EUT on vahvistanut edellä mainittujen EU-säännösten oikean tulkinnan, vallitsee kysymyksestä vielä oikeudellista epävarmuutta – myös käsillä olevassa muistiossa vaikutetaan

¹ <http://www.alexa.com/topsites/countries/FI>

² ks. esim. Svensson C-466/12, Reha C-117/15, Sanoma C-160/15.

lähtevän siitä oletuksesta, että ainoastaan palvelujen käyttäjät olisivat vastuussa suhteessa oikeudenhaltijoihin. Komission esittämä 13 artikla on tervetullut ja kauan odotettu ratkaisu tähän ongelmaan. Sillä selvennetään ja tarkennetaan vallitsevaa oikeustilaa. Kuten direktiiviehdotuksen johdantokappaleesta 38 käy ilmi, komissio vain vahvistaa ehdotuksellaan EUT:n oikeuskäytännön: yhtäältä vahvistetaan, että käyttäjälähtöiset alustapalvelut välittävät sisältöjä yleisölle ja toisaalta tarkennetaan, että aktiivinen online-palvelu ei voi vedota vastuuvapauteen. Ehdotuksella eliminoidaan myös olemassa oleva markkinahäiriö asettamalla YouTuben ja DailyMotionin kaltaiset sisältöpalvelut samalle viivalle lisensoitujen sisältöpalvelujen kanssa eli noudattamaan samoja säännöksiä; eihän tämä voi mitenkään olla *“erityisen haitallista markkinoiden toimivuudelle”*, kuten muistion vaikutusarvioinnissa esitetään.

On syytä vielä korostaa, että komission ehdotus ei muuta sähkökauppadirektiivin vastuuvapaussäännöstä tai tekijänoikeudet tietoyhteiskunnassa -direktiivin 2001/29/EY yleisölle välittämisen säännöstä. Jäsenvaltiot ja niissä toimivat palveluntarjoajat sekä yritykset ovat nyt jo sidottuja EUT:n näistä säännöksistä antamiin tulkintoihin. Näin ollen on vaikea ymmärtää, kuinka komission ehdotus voisi vaikuttaa muistiossa esitetyin tavoin *“erittäin kielteisesti”* palveluiden tarjoajiin tai pk-yritysten mahdollisuuksiin tarjota palveluitaan sisämarkkinoilla.

Alasottomenettelystä

Sähkökauppadirektiivin mukaan säilytyspalvelun tarjoaja vapautuu vastuusta luvattoman sisällön osalta, mikäli toimii viipymättä luvattoman aineiston poistamiseksi heti saatuaan siitä tiedon. Tämä ns. alasottomenettely toimii hyvin niissä tilanteissa, mihin se on alunperin tarkoitettukin: poistamaan nopeasti laillisissa palveluissa havaitut, satunnaiset oikeudenloukkaukset. Kolmansien tahojen suojattujen sisältöjen yleisölle välittämiseen liiketoimintansa rakentavan palvelun tulisi kuitenkin itse huolehtia siitä, että palvelussa ei ole tarjolla systemaattisesti luvatonta aineistoa. Vähimmäisvaatimuksena on se, että oikeudenhaltijan ilmoittaessa poistettavan teoksen nimen, tulisi sen riittää kaikkien kyseisen teoksen kappaleiden poistamiseksi palvelusta sekä niiden palautumisen estämiseen.

Palvelun välittämän sisältövirran pitämistä pääosin luvallisena ei voi alasottomenettelyn nimissä ulkoistaa oikeudenhaltijoille. Tällä hetkellä YouTube, DailyMotion ja vastaavat palvelut vievät paljon oikeudenhaltijoiden resursseja. TTVK laittaa alasottoilmoituksia ainoastaan suomalaisten oikeudenhaltijoiden teoksista ja jokainen alasotto suoritetaan manuaalisesti. TTVK:n lakimiehet lähettivät vuoden 2015 aikana lähes 16 000 ilmoitusta luvattomasta aineistosta ja vuoden 2016 aikana YouTubele lähetettiin noin 10 000 ilmoitusta kotimaisesta av-sisällöstä ja musiikista. Monet teoksista poistetaan useaan otteeseen, jopa kymmeniä kertoja, koska ne ilmestyvät palveluun aina uudelleen. Palveluntarjoajien olisi teknisesti melko yksinkertaisella sisällöntunnistuksella mahdollista toteuttaa jo ensimmäinen poisto siten, ettei sama teos enää palautuisi palveluun.

Komission ehdotuksen kolmas elementti, suuria määriä suojattuja teoksia jakaville UUC-palveluille asetettu velvollisuus ottaa käyttöön oikeasuhtaiset ja asianmukaiset tekniset toimenpiteet, joilla voidaan estää suojatun ja luvattoman aineiston päätyminen palveluun, on siis myös erittäin kannatettava. Luonnollisesti oikeudenhaltijat toimittaisivat edelleen tiedon siitä, mistä aineistosta on kyse ts. mitä sisältöä oikeudenhaltija ei ko. palveluun halua.

Lopuksi

Suomen tulee kannattaa komission ehdotusta 13 artiklan osalta. Oikeudellisen epävarmuuden eliminoimiseksi jatkossakin voisi artiklassa käytetyn ”yleisölle välittämisen” korvata yleisemmällä ”yleisön saataville saattamisella”. Näin varmistetaan se, että kaikki eri oikeudenhaltijatahot tulevat

varmasti sääntelyn piiriin. Lisäksi jotta 13 artiklassa asetetut velvollisuudet varmasti toteutetaan, tulee direktiivissä asettaa jäsenvaltioille velvollisuus säätää oikeasuhtaisista ja tehokkaista oikeussuojakeinoista, kuten esim. vahingonkorvauksista, kieltoituomioista ja hallinnollisista seuraamuksista.

Helsingissä helmikuun 7 päivänä 2017

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Jaana Pihkala
toiminnanjohtaja

TTVK on voittoa tavoittelematon aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on tekijänoikeuslakiin perustuvien oikeuksien valvonta ja tekijänoikeusloukkausten ehkäisy Suomessa. TTVK järjestää myös yleistä tekijänoikeudellista tiedotus- ja koulutustoimintaa. TTVK:n jäseniä ovat Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto - Finlands filmbyråes förbund ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto - Centralförbundet för Finlands filmproducenter ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Suomen audiovisuaalisten alan tuottajat – SATU ry, Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry, Yleisradio Oy, MTV Oy, Sanoma Media Finland Oy sekä RadioMedia ry.